

HISTÒRIA DE LA MÚSICA de Batxillerat

Cristina Duran- Josep Roda- M. Rosa Sanahuja

PRESENTACIÓ

Convençuts de la necessitat de presentar un material més actual d'“Història de la música” per al Batxillerat i facilitar la tasca educativa al professor/a de música, vam posar-nos a treballar en la redacció del llibre que teniu a les vostres mans cuidant els següents aspectes:

- els **continguts**. Apostant per una història de la música molt més amplia, que inclou música culta i música popular, música d'occident però també músiques del món, sense oblidar el fenomen de la música jazz, pop-rock i música electrònica (tan presents en el dia a dia de l'alumne/a).
- la **metodologia**. Presentant els continguts i fent diferents tipus d'activitats per assimilar-los. Majoritàriament trobem activitats d'audició, curtes o comentades; a través d'elles, l'alumne/a entrena la seva oïda i els coneixements no queden en simple teoria. Cada unitat compta amb una activitat de pràctica musical (coral o instrumental), per a què l'alumnat senti què és fer música. També trobem activitats de recerca i ampliació per a què l'alumne/a pugui aportar més informació al tema treballat utilitzant diverses fonts (internet, bibliografia,...).
- els **recursos**. El llibre compta amb un doble CD que permetrà al professorat i a l'alumnat l'audició dels fragments musicals, base de moltes activitats. Lamentablement, per raons d'espai, els fragments són molt curts per poder donar cabuda a tots els exemples necessaris. Tampoc hem pogut incloure les audicions d'obres o parts d'obres senceres. No obstant, creiem que no tindreu dificultat en aconseguir-les perquè acostumen a formar part de col·leccions de música culta. De les audicions de música més actuals, podreu trobar la ressenya discogràfica a l'apartat de recursos d'aquesta guia didàctica.

Esperem que aquest llibre pugui ser una bona eina que t'ajudi en el teu treball a classe.

CONTINGUTS ESPECÍFICS DE CADA UNITAT

	<i>Desenvolupament</i>	<i>Audicions comentades</i>	<i>Pràctica musical</i>
UNITAT 1 EDAT MITJANA	<ul style="list-style-type: none"> -Característiques de la música medieval -Monodia religiosa: el cant gregorià -Monodia profana: trobadors i joglars -Polifonia religiosa i profana: inicis (organum, discantus, organum florejat), Ars antiqua i Ars nova -Música instrumental 	<i>Stella Splendens</i> del Llibre Vermell de Montserrat	<i>Stella Splendens</i> del Llibre Vermell de Montserrat
UNITAT 2 RENAIXEMENT	<ul style="list-style-type: none"> -Característiques de la música renaixentista -Música vocal profana i religiosa -Música instrumental: instruments i agrupacions, formes musicals instrumentals 	<i>Ave Maria</i> - T.L. de Victoria	<i>Ay linda amiga.</i> J. del Encina
UNITAT 3 BARROC	<ul style="list-style-type: none"> -Característiques de la música barroca -Música instrumental: instruments, l'orquestra barroca, formes -Música vocal: veus, formes profanes i religioses 	<ul style="list-style-type: none"> -<i>Concert en Fa m RV 297 L'hivern-</i> de <i>Les quatre estacions-</i> A. Vivaldi - <i>Al-leluia-</i> de <i>El Messies-</i> G.F. Haendel 	<i>Joia en el món-</i> G. F. Haendel
UNITAT 4 CLASSICISME	<ul style="list-style-type: none"> -Característiques de la música del Classicisme -Música instrumental: instruments, agrupacions, formes -Música vocal religiosa i profana (l'òpera) -Beethoven 	<ul style="list-style-type: none"> -<i>Petita Serenata Nocturna KV 522-</i> Mozart -<i>Cinquena Simfonia Op. 67, 1er mov.-</i> Beethoven 	<i>Cant de primavera –</i> W.A. Mozart
UNITAT 5 ROMANTICISME	<ul style="list-style-type: none"> -Característiques de la música del Romanticisme -Música instrumental: instruments, l'orquestra simfònica, formes -Música vocal profana i religiosa 	<ul style="list-style-type: none"> -Verdi . “<i>Brindis: Libiamo ne’lieti calici</i> de l’òpera <i>La Traviata</i> - Schubert. <i>Quintet en La Major “La truita”, op. 114, 4rt moviment</i> 	<i>Heidenröslein</i> (Rosa de bardissa)- F. Schubert
UNITAT 6 NACIONALISME I POSTROMANTICISME	<ul style="list-style-type: none"> -Característiques de la música del Nacionalisme -Escoles nacionalistes: russa, hongaresa, bohèmia, escandinava, anglesa, nordamericana, sudamericana, espanyola -Característiques de la música Postromàntica -Principals compositors postromàntics 	<ul style="list-style-type: none"> -“<i>Danza ritual del fuego</i>” de <i>El amor brujo</i> - Manuel de Falla -“<i>Vals de les flors</i>” de la suite <i>El Trencanous</i> - Tchaikowsky 	<i>Matinet me’n llevo jo-</i> Pop. Catalana

UNITAT 7 MÚSICA CULTA DEL S. XX	<p>-Tendències de la música culta de la primera meitat del s. XX: impressionisme, expressionisme, dodecafonisme, neoclassicisme</p> <p>-Música de la segona meitat del s. XX (avantguarda): sorollisme, música concreta, electroacústica i electrònica, serialisme integral, música aleatòria, estocàstica, intuïtiva, minimalisme</p>	<p>-<i>O fortuna</i> (Carmina Burana) Carl Orff</p> <p>- <i>La consagració de la primavera</i>- Stravinsky</p>	<p><i>Quando conveniunt</i>- Carl Orff</p>
UNITAT 8 EL JAZZ	<p>-Característiques musicals</p> <p>-Les arrels del jazz: work-songs, negres espirituals i blues</p> <p>-L'evolució del jazz: Nova Orleans (1910)</p> <p>-L'edat d'or: Chicago (1920)</p> <p>-L'era del swing: Nova York (1930)</p> <p>-Bebop (1940)</p> <p>-Cool.jazz (1950)</p> <p>-Free-jazz (1960)</p> <p>-Fusió-jazz (1970)</p> <p>-Del 1980 a l'actualitat</p> <p>-Influències del jazz a la música culta</p>	<p>-<i>Down home rag</i> de la Vella Dixieland</p>	<p><i>Singing all together</i>- T. Gummesson</p>
UNITAT 9 EL ROCK	<p>-Orígens</p> <p>-Dècada dels 50</p> <p>-Dècada dels 60</p> <p>-Dècada dels 70</p> <p>-Dècada dels 80</p> <p>-Dècada dels 90 i actualitat</p>	<p>-<i>"A day in the live" de l'àlbum Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band"</i>- The Beatles</p> <p>- <i>Another brick in The Wall</i>, de Pink Floyd</p>	<p><i>Can't help falling in love</i>- Elvis Presley</p>
UNITAT 10 MÚSICA, IMATGE I NOVES TECNOLOGIES	<p>-Música i cinema: llenguatge musical cinematogràfic, història de la música en el cinema</p> <p>-Música i publicitat: llenguatge musical publicitari, història de la música en la publicitat</p> <p>-Música i noves tecnologies: música i informàtica, arxius de so, la música electrònica moderna (característiques i evolució)</p>	<p>- <i>B.S.O. Moulin Rouge</i></p> <p>- <i>G Guitar</i></p>	<p><i>My heart will go on</i>- Banda sonora de la pel·lícula Titanic</p> <p>"Up and down (don't fall in love with me)" Billy More.</p>
UNITAT 11 MÚSIQUES DEL MÓN	<p>-La música popular arreu del món</p> <p>-La música popular a Espanya</p>		<p><i>Siyahamba</i>- Cançó africana</p>

ESTRUCTURA BASE D'UNA UNITAT

I	Introducció		Avaluació inicial		
II	Context històric-artístic	Rellotge del temps	Quadre cronològic dels principals compositors	Sobre el músic	Sobre la dona
III	Desenvolupament del tema				
IV	La música catalana				
V	Audicions comentades				
VI	Pràctica musical				
VII	Activitats d'ampliació i recerca				

Introducció i avaluació inicial

Les unitats comencen totes amb el mateix format: una doble pàgina que inclou una petita introducció al tema, una audició de presentació, unes preguntes d'avaluació inicial i unes il·lustracions corresponents a l'època històrica que es tracta en el tema.

L'audició que plantejem a l'inici de cada unitat està pensada per a que els alumnes s'imaginin, fent un salt en el temps, en quin context s'escoltava aquella música. Per tant, no cal fer una anàlisi musical sinó que el professor/a ha d'ajudar-los a relacionar la música amb l'entorn en què va ser creada. En aquest sentit, les il·lustracions en poden ser una guia.

L'avaluació inicial hauria de servir per a fer un petit sondeig de quines coses coneixen ja els alumnes i en quin grau d'aprofundiment, al mateix temps que hauria de plantejar-se com a motivació per a encetar el tema. Sugerim que es faci a nivell oral i de manera distesa per tal que els nois i noies no ho prenguin a manera d'examen. Anirà bé comentar amb veu alta cadascuna de les respostes, unificar criteris i exposar la resposta correcta.

Context històric-artístic; Rellotge del temps; Quadre cronològic dels principals compositors; Sobre el músic; Sobre la dona

La següent doble pàgina de cada unitat vol donar un referent històric-artístic. Simplement es tracta d'una pinzellada que retrata, juntament amb els fets destacats en el "Rellotge del temps", les situacions polítiques, socials, culturals, artístiques,... més rellevants del moment.

També trobarem un quadre cronològic dels compositors més importants. Donat que hem plantejat el desenvolupament de cada unitat des dels estils i formes més comuns de cada època i no ho hem fet des de cada compositor, serà més fàcil que amb aquest quadre els alumnes els situïn i puguin consultar, quan ho desitgin, la data de naixement i mort, així com poder saber quins contemporanis tenien, la seva longevitat, ...

En el paràgraf "Sobre el músic", s'explica la situació social dels compositors i intèrprets, veient així la importància que se'ls donava en cada moment i quin paper jugaven en la societat.

Hem volgut incloure un apartat, que hem titulat “Sobre la dona” per fer menció de les dones que s’han dedicat a la música al llarg de la història, i que han passat pràcticament desapercebudes fins a l’actualitat. Si es vol ampliar aquest contingut, que per motius d’espai hem fet de manera molt resumida, podreu trobar més bibliografia a l’apartat de recursos d’aquesta guia didàctica.

Desenvolupament del tema

El desenvolupament és el cos central de cada unitat. En aquest apartat s’expliquen les característiques musicals genèriques de cada període, a partir dels elements musicals bàsics: melodia, ritme, timbre, textura, forma i gènere.

En les cinc primeres unitats es tracten amb més detall les principals formes vocals i instrumentals pròpies de l’època. En les següents unitats (de la 7 a la 9) es presenten els continguts per escoles (en el cas del Nacionalisme) o cronològicament i per estils, en la música culta i popular del segle XX. Les dues últimes unitats segueixen una estructura més temàtica: la unitat 10 aborda la relació de la música amb altres llenguatges com són el cinema, la publicitat i les noves tecnologies; a la unitat 11 es tracta la música folklòrica al món, a partir de la reflexió de conceptes com la multiculturalitat, la interculturalitat, la fusió,...

Els exercicis que proposem per a que els alumnes treballin els continguts de cada tema es basen en l’audició activa de petits fragments musicals. Tots ells es poden trobar en els CD que acompanyen el llibre de l’alumne.

Suggerim que el professor/a faci una explicació de cada apartat, basant-se en les audicions dels exercicis i comparant-ho amb els continguts apresos en unitats anteriors. La lectura del text pot ser tasca individual de l’alumne a casa seva, així com també l’audició personal dels exemples ja escoltats a classe.

La música catalana

En la història de la música, Catalunya també hi ha jugat un paper molt destacat, donant grans compositors i intèrprets, molts d’ells reconeguts internacionalment.

Cal que els alumnes en siguin conscients i que no els quedi la imatge que la música només s’ha fet i ha tingut pes específic a l’estranger.

Audicions comentades

En el desenvolupament del tema, com hem dit anteriorment, s’escolten moltes audicions per a comentar els diferents aspectes que es treballen, però totes elles són fragments.

En cada unitat oferim una o dues audicions comentades, per a poder escoltar una obra sencera o un moviment. Creiem que és molt important que els alumnes no s'acostumin a escoltar només fragments de música, perquè d'aquesta manera no en tenen un coneixement i un gaudi total. Per a que ells en siguin conscients, se'ls pot fer la comparació amb la literatura o el cinema: un petit fragment d'una gran obra literària o d'una pel·lícula no els pot donar la visió completa de la magnitud d'aquella obra.

També creiem necessari encoratjar-los a buscar i escoltar senceres aquelles músiques, d'entre les que han escoltat a classe, que més els hagin agradat.

Per motius d'espai, en els CDs que acompanyen al llibre no hem pogut incloure aquestes audicions comentades. Tot i així, es tracta d'obres musicals molt conegudes i accessibles, que ben segur estan en la discografia bàsica de cada centre.

Al final del comentari exhaustiu de cadascuna, hem inclòs una fitxa d'audició, per a que els alumnes l'omplin i posin en pràctica tots els coneixements generals que han après en el tema. Podeu fer servir aquest model de fitxa per a anàlisi musical d'altres obres escoltades, treballs complementaris, exposicions orals o per a altres tipus de música que ells vulguin aprofundir.

Pràctica musical

Tan important com escoltar música és poder-la interpretar. D'aquesta manera també es posen en pràctica els coneixements teòrics d'una manera molt motivadora.

Hem de superar la falsa idea de que l'alumnat no està preparat ni motivat per cantar o tocar instruments a classe. Sens dubte, una bona predisposició per part del professorat convidarà als alumnes a fer música. Per la nostra experiència docent, la pràctica a l'aula és engrescadora i dona uns bons resultats musicals i de participació.

En cas de que les propostes que fem no us siguin del vostre grat, podeu canviar-les per altres de la mateixa època i estil.

La proposta que fem a cada unitat, pot ser interpretada vocalment o instrumentalment, amb els instruments musicals que es disposin a l'aula. És per això que hem canviat la tonalitat d'algunes d'elles per adaptar-les a les possibilitats tècniques de la flauta o instrumental Orff. En cas de que es faci una interpretació vocal, caldrà adaptar les cançons a una tessitura que sigui còmode als alumnes.

A criteri de cada professor/a que utilitzi aquest llibre es podran fer diferents combinacions o instrumentacions. Potser no hi haurà nois per poder cantar a veus mixtes; les noies poden cantar les veus de soprano i contralt i el/la professor/a, o algun/a alumne/a, complementar amb un instrument la veu de baix i/o tenor. En cas de que hi hagi pocs nois a classe, podrien fer una de les dues veus, tenor o baix, tots junts.

Si la motivació del grup no és cantar, sinó tocar instruments, es poden interpretar aquestes obres d'igual manera. Les veus superiors es poden tocar amb flautes dolces i les altres amb flauta contralt o instruments Orff o piano,... No cal dir que es poden aprofitar els instruments que toquin els alumnes que estudiïn música extraescolarment.

Activitats d'ampliació i recerca

En aquest apartat es troben un tipus d'activitats diferents a les realitzades en el desenvolupament del tema. Són activitats d'ampliació d'alguns continguts que potser només els hem pogut tractar per sobre, d'aprofundiment d'altres treballats i de recerca de continguts nous.

Molts d'aquests són fàcils de trobar a la xarxa d'internet. A l'apartat de Recursos us proposem unes quantes adreces que us poden ser d'utilitat.

CLARET LLIBRES DISTRIBUCIÓ

Roger de Llúria, 5, entresòl
08010 Barcelona

Tel.: 933 425 653

Fax: 933 425 659

E-mail: distribucio@claret.es

Editorial

Claret

Roger de Llúria, 5 – 08010 Barcelona

<http://www.claret.es>